

Čebelar in odmiranje čebeljih družin

Besedilo: **Milan Meglič**

Čebelar in vzrok odmrta čebeljih družin

Čebelar je dolžan skrbeti za zdravstveno stanje čebel. Čebelja družina lahko odmre zaradi različnih vzrokov. Zimske izgube čebeljih družin v obsegu od 1–10 % (čim manj tem bolje) zaradi izgube matice, lakote ipd. so del čebelarjenja. Čebelar vzroke po navadi pozna, posledice pa odpravi že zgodaj spomladi z razmnoževanjem družin v okviru lastnega čebelarstva.

Skrb zbujajoče pa je, če odmre večje število čebeljih družin ali če čebelje družine odmirajo na širšem območju. Čebelar bi moral ugotoviti vzrok tudi za take, nenormalne izgube. Če sam tega ne more, naj pokliče na pomoč specialista ali veterinarja, ki mu bo skušal pri tem pomagati. Seveda bo strokovna služba odvzela tudi vzorce čebel in zalege ter oblikovala uradni zaznamek o ugotovitvah.

Zelo neodgovorno ravna čebelar, če izgub večjega števila čebeljih družin ne sporoči veterinarski službi. S tem ne ogroža samo preostalih svojih družin, ampak tudi sosednja čebelarstva. Teoretično razglabljanje o možnih vzrokih tolikšnih izgub čebel, ki traja mesec, dva ali celo več po tem dogodku, gotovo ne bo razrešilo problema. Celó več, tak način kaže na čebelarjevo neodgovorno ravnanje.

V poplavi različnih možnih nepojasnjenih vzrokov odmiranja čebeljih družin naj bi čebelar ohranil trezno glavo in v svojem čebelarstvu skušal najti slabe točke, ki jih je morda povzročil celo sam. Posredni ali neposredni vzrok odmiranja čebel so lahko tudi neustrezna oskrba čebel, nezadostna poznoletna preskrba s cvetnim prahom, stresne situacije (na primer lakota), neprimerna stojišča, nepravčasno ali nestrokovno zatiranje varoj, zatiranje varoj z neznanimi sredstvi itd.

Tako je ob izvajanju zimskega zatiranja varoj v obdobju, ko v družinah ni več zalege, navadno mogoče odkriti napake, ki jih je čebelar povzročil v prejšnjem obdobju, na primer veliko število odpadlih varoj ob zimskem zatiranju kaže na napake, ki jih je čebelar storil v prejšnjih mesecih. Pri tem pa je treba imeti v mislih tudi sosedja čebelarja, ki je bil morda zaradi neustreznega zatiranja varoj posreden povzročitelj, da so se te razširile po okolici (ropanje ali zaleztavanje čebel, ki prenašajo tudi varoje).

Tudi ob morebitnih nenadnih izgubah čebel ali izgubah velikega števila čebeljih družin naj bi čebelar dokazoval, da propada čebel posredno ni pov-

zročil on sam. To lahko dokazuje s svojimi zapiski o posegih v čebelje družine, od teh pa so posebej pomembni zapiski o vzdrževanju zdravstvene kondicije čebel, predvsem zapiski o načinu zatiranja varoj. Seveda ne sme manjkati tudi dokumentacija o sredstvih, ki jih je uporabil za ta namen. V dokazovanje svoje nekrivde ima čebelar možnost vključiti tudi pooblaščen veterinarsko službo, ki bo pravočasno izvedla strokovni ogled in laboratorijske analize zalege, čebel, satja in medu, hkrati pa mu bo tudi svetovala, kako naj ukrepa, da škoda ne bi bila še večja.

Kam s sati odmrlih družin in drugi ukrepi

»Dobra čebelarska praksa« je sestavni del sistema kolektivne blagovne znamke »Slovenski med kontrolirane kakovosti« (1999, BF in ČZS), zato naj bi jo upoštevali vsi njeni uporabniki. Tudi vsi drugi čebelarji naj bi se čim bolj ravnali po smernicah dobre čebelarske prakse. (Glej tudi Slovenski čebelar, 2001, št. 7–8, str. 231–237!) V njih je zapisano, da »čebel ne bi smeli krmiti z medom iz odmrlih družin«. Krmljenje čebel z medom (hrano) iz odmrlih družin je zelo tvegano, saj utegne biti škoda v prihodnjem obdobju še večja. Z analizo je mogoče ugotoviti, ali je med oziroma predelana sladkorna raztopina primerna za hrano čebel ali ne. Če medu oziroma predelane sladkorne raztopine nismo dali v analizo, moramo čebelar prepričati dostop do take hrane.

Kako naj čebelar ravna ob morebitnem odmrtnju večjega števila čebeljih družin, ko mu v panjih ostane zelo veliko medenega satja, predvsem pa satja, ki vsebuje tudi predelano sladkorno raztopino, da ob tem ne bo ogrožal zdravje čebel ali da ne bo zavajal porabnika? Odvisno od vzroka odmrta družine, od kakovosti satja in od vrste hrane v satju ima čebelar različne možnosti ukrepanja:

1. Vzrok odmrta čebel ni znan

Čebelar ima več možnosti:

- Vse satje odmrlih družin lahko pretopi ali zakoplje v zemljo.
- Če je v satih res samo med, ga iz mladega satja lahko iztoči in uporabi za ljudsko prehrano ali za izdelavo medenih pijač. Če želi satnike znova uporabiti, jih mora pred tem temeljito očistiti in razkužiti.

- Če je v satju predelana sladkorna raztopina ali mešanica medu in predelane sladkorne raztopine, ta ni primerna za izdelavo medenih pijač (ker predelana sladkorna raztopina pač ni med). Iztočeno zimsko hrano (predelan sladkor) zato lahko uporabi le za industrijske namene /kot sladilo pri izdelavi piškotov, sadnih sirupov itd./.

V vsakem primeru pa je treba notranjost panjev, vse njihove dele ter tudi prednjo, zunanjo stran panjev, vključno z naletno desko, temeljito očistiti in razkužiti. Po potrebi (zlasti, če mu tako svetuje veterinar) je treba razkužiti tudi okolico čebelnjaka.

2. Vzrok odmrta čebel je varoja (po navadi po že končanem krmljenju, lahko pa tudi pozneje)

V tem primeru priporočam:

- Vse staro satje je treba izločiti iz uporabe oz. pretopiti.
- Izločiti in pretopiti je treba vse satje, v katerem je morebiti še odmrta zalega.
- Prav tako je treba pretopiti vse satje, ki je bilo v osrednjem delu gnezda in vsebuje še vence zimske hrane, in tudi tisto, v katerem je hrana le še na zgornjem prednjem ali pogostejše samo na zadnjem delu sata.
- Mlajše medeno satje ali satje s predelano sladkorno raztopino lahko shrani. Uporabil ga bo lahko pri narejanju narejencev (tudi v tem primeru lahko le analiza 100 % potrdi/ovrže primerčnost te hrane za čebele).

Ob tem naj temeljito očisti notranjost panja in dele panja (matična rešetka, okence, zaporica). Še bolje je, če ob tej priložnosti notranjost panja tudi razkuži.

3. Vzrok odmrta čebelje družine je lakota

Vse satje, v katerega so se zavlekle čebele, vse morebiti plesnivo satje ter vse starejše satje izločimo iz uporabe oz. pretopimo. Za poznejšo uporabo shranimo samo mlajše, lepo satje.

4. Vzrok odmrta je nosema, huda gniloba ipd. (znani vzroki)

- V primeru noseme ali griže je treba vse onesnaženo satje pretopiti. Če je v satju med, ga lahko iztočimo in porabimo kot med za ljudsko prehrano ali za izdelavo pijač iz medu. Če je v satju tudi predelana sladkorna raztopina, pa to seveda ni med, zato jo lahko uporabimo samo za industrijske namene. Pri pojavu noseme je treba notranjost panjev, vse njihove dele ter tudi prednjo zunanjo stran panjev, vključno z naletno desko, temeljito očistiti in razkužiti. Mlado prazno satje je mogoče zaščititi proti voščeni vešči z očetno kislino, ki ubija tudi spore noseme.
- Ob sumu hude gnilobe je obvezno treba poklicati veterinarja, ki bo ob morebitni potrditvi te bolezni odredil nadaljnje postopke tako glede panjev, satja, mrtvic itd.

Sklep

Čebelarje družine lahko odmrejo zaradi različnih vzrokov. Nekatere vzroke je mogoče razmeroma lahko ugotoviti, nekatere težje, mogoče pa je celo, da nekaterih vzrokov niti še ne poznamo.

Ob vsakem odmrtnju čebelje družine je treba takoj zapreti žrela in tako preprečiti dostop drugim čebelarjem. Čebelar bi ravnal zelo neodgovorno, če bi pustil žrela panjev odprta v upanju, da se bo prihodnje leto vanj vletel kak roj, ali da bi bil tak panj vir hrane za sosednje čebelje družine.

Čebelar je neposredno zainteresiran za odkritje vzroka odmrta čebel. Nekatere vzroke lahko čebelar ugotovi sam, za vse druge pa naj za pomoč prosi veterinarsko službo, ki mu bo v takih primerih svetovala, kako naj ukrepa.

Ali in kako bo čebelar lahko uporabil satje odmrlih družin (in tudi hrano v teh satih), je odvisno od vzroka odmrta čebel. Ob vsakem domu naj za nasvet povpraša specialista (čebelarja z več izkušnjami in z več znanja) ali veterinarsko službo.

Doživljajski izlet na Goričko!

Dragi prijatelji čebelarji. Spet je pomlad in verjetno v vaših društvih že načrtujete izlete. Zato nam dovolite, da Vam predlagamo izlet v Krajinski park Goričko. Tam si boste ob vseh drugih zanimivostih našega kraja lahko ogledali tudi našo Ekološko čebelarstvo kmetijo Čebelj gradič. Z veseljem vam bomo svetovali glede možnosti drugih ogledov, tako da boste napolnili vaš dan in zadovoljni odšli domov.

Več informacij na:
tel.: 02 55 88 530
GSM: 041 723 410
cebelji.gradic@siol.net
www.cebelji-gradic.com